

اویات در آینه می سخن

سید رضا قاسمی

www.ketab.ir

سرشناسه: قاسمی، سید رضا، ۱۳۶۴
 عنوان و نام پدید آور: ادبیات در آینه‌ی سنجش سید (رضا) قاسمی
 مشخصات نشر: قم: بین‌المرمین، ۱۳۹۰
 مشخصات ظاهری: ۲۳۲ ص
 شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۷-۶۰۵-۵
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 موضوع: فارسی- راهنمای آموزشی (عالی)
 رده بندی کنگره: ۴۱۳۹۰ ۴ الف ۳ ق/ PIR۲۶۲۶
 رده بندی دیویی: ۴۴۰/۷۶
 شماره کتابشناسی ملی: ۲۲۷۰۷۰۱

شناسنامه

نام کتاب: ادبیات در آینه‌ی سنجش
 مولف: سید رضا قاسمی (سبا)
 ناشر: انتشارات بین‌المرمین
 تیراژ: ۱۰۰۰
 چاپ: عترت
 نوبت و سال چاپ: اول ۱۳۹۰
 قیمت: ۵۹۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۸۷-۶۰۵-۵

مرکز پخش (۱): قم، بلوار شهید کریمی، خیابان مفتح، فرعی ۸، پلاک ۷

تلفن: ۰۲۵۱-۲۷۰۶۹۷۲ نمابر: ۰۲۵۱-۲۷۰۶۹۷۲

مرکز پخش (۲): خرم‌آباد، چهار راه بانک، بانک کتاب فتحی

تلفن: ۰۶۶۱-۲۲۰۳۶۰۰

همراه ناشر: ۰۹۱۲۲۵۱۰۴۲۸ هم‌راه میل: ۰۹۱۶۹۶۹۸۸۹۰

کربلا یعنی.....

کربلا یعنی شهادت یا شفا	نعلش یاران علی بر دوش ما
کربلا یعنی شری در سنگری	بی سرو پا شد ز عشقت پیکری
کربلا یعنی بلا یعنی عزا	سال بیماری و غم در نینوا
کربلا یعنی بسیج سجادگی	عابدی افتاده در بیچارگی
کربلا یعنی گروهی نابه کار	شاهد پشمرده فصل بهار
کربلا یعنی عزای میخ و در	ناله های خسته ای از ما و در
کربلا یعنی که غم غمگین شده	بار و عشق و بی کسی سنگین شده
کربلا یعنی شهیدان زنده اند	گوی سبقت از شماها برده اند
کربلا یعنی که آدم در بهشت	قصه ی دیدار یاران را نوشت

(سید رضا قاسمی «سبا»)

«شق ہی کو دکی»

کودکی در مشق هایش جا گرفت درس نان خواند و دل از بابا گرفت
زنگ قطفیلی که می شد آن پسر انتقام خود از این دارا گرفت
صحبت تک بود و خشم آن پسر جنگ و دعوا بینشان بالا گرفت
سیب دارا را گرفت و برت کرد سیب دارا گم نشد سارا گرفت
رفت و در آغوش دهقان گریه کرد پیش او ماند و دلش از ما گرفت
در فداکاری که از او خوانده بود آتش و چوبش چو او بالا گرفت
ناگهان افتاد و دستش را بسوخت دل شکسته گوشه ای تنها گرفت
پیش او چوپان بیامد خنده رو با دروغی کودک از غم ها گرفت
رفت و چوپان بر سر سنگی نشست نعره زد یاری از این دنیا گرفت
آن پسر آمد چنان کاری کند ناگهان گرگ آمد و او را گرفت
می فشام اشک بر این دفترم کودکی در مشق هایش جا گرفت

درس نان خواند و دل از بابا گرفت

سید رضا قاسمی (سبا)

فهرست مطالب

۱۹	مقدمه‌ی مؤلف
بخش اول: دستور زبان فارسی	
۲۳	(فعل، شناسه، بن فعل، مصدر)
۲۳	فعل
۲۳	۱- ویژگی‌های فعل
۲۴	۲- شناسه
۲۴	۳- بن فعل
۲۵	۴- مصدر
۲۶	زمان فعل
۲۶	اقسام فعل ماضی
۲۶	۱- ماضی ساده
۲۶	۲- ماضی استمراری
۲۷	۳- ماضی نقلی
۲۸	۴- ماضی بعید
۲۸	۵- ماضی التزامی
۲۸	۶- ماضی ملموس (ماضی مستمر)
۲۹	(مضارع، اقسام آن و آینده)
۲۹	اقسام مضارع
۲۹	۱- مضارع اخباری
۲۹	۲- مضارع التزامی
۳۰	۳- مضارع ملموس (مضارع مستمر)

- ۴- مضارع ساده ۳۰
- ۴- فعل مستقبل یا آینده ۳۰
- ۴- (شخص فعل و فعل های: امر، نهی، دعایی) ۳۱
- فعل امر ۳۱
- نحوه ساختن فعل امر «شیوهی امروزی» ۳۱
- نحوه ساختن فعل امر در گذشته ۳۲
- فعل نهی ۳۲
- نحوه ساختن فعل نهی (شیوهی امروزی) ۳۲
- نحوه ساختن فعل نهی در گذشته ۳۲
- فعل دعایی ۳۳
- ۵- فعل ساده و مرکب و (روش تشخیص آنها) ۳۴
- فعل مرکب ۳۴
- ۶- (فعل ربطی و مسند) (مفعول، فعل متعدی یا گذرا) ۳۵
- مسند ۳۵
- مفعول، فعل متعدی یا گذرا ۳۶
- متعدی یا گذرا ۳۶
- ۷- اقسام «را» ۳۷
- ۸- فعل لازم یا (ناگذر)، گذرا یا (متعدی) ۳۹
- روش گذرا کردن افعال ۴۰
- ۹- واج، تکواژ و انواع آن، واژه و نحوی تشخیص تعداد تکواژها ۴۱
- واج ۴۱
- انواع تکواژ ۴۲
- ۱۰- جمله و انواع آن، نهاد و گزاره ۴۵
- انواع جمله ۴۶
- ۱۱- شمارش جمله‌ها در یک عبارت یا نوشته ۴۷

- نمونه‌ی اصوات مشهور ۴۸
- ۱۲- اجزای جمله (جمله‌های دو و سه جزیی) ۵۰
- ۱۳- جمله‌های چهار جزیی ۵۳
- الف) چهار جزیی با مفعول و مسند ۵۳
- ب) چهار جزیی با مفعول و متمم ۵۳
- ج) جمله‌های چهار جزیی دو مفعولی ۵۴
- د) جمله‌های چهار جزیی با متمم و مسند ۵۵
- ۱۴- مراحل بدست آوردن اجزای جمله ۵۶
- ۱۵- فعل‌های گذرا ۵۷
۱. فعل‌های گذرا به مفعول ۵۷
۲. فعل‌های گذرا به متمم ۵۷
۳. گذرا به مفعول و متمم ۵۸
۴. گذرا به مسند ۵۸
- ۱۶- احرف و انواع آن و متمم ۵۸
- اسم ۶۲
- مفرد ۶۲
- نشانه‌های جمع ۶۲
- جمع‌های عربی ۶۴
- اسم جمع ۶۴
- اسم جنس ۶۵
- اسم مبهم ۶۵
- ۱۸- اسم معرفه (شناس) نکره (نا شناس) و (اسم عام و خاص) ۶۶
- اسم عام و خاص ۶۶
- فرق اسم عام و خاص ۶۷
- ۱۹- (صفت فاعلی یا (اسم فاعل) و (صفت مفعولی یا (اسم مفعول) ۶۷

۶۸	صفت مفعولی
۶۸	۲۰- اسم ساده، غیر ساده و (انواع آن)
۶۸	اسم ساده
۶۸	اسم غیر ساده
۶۸	اقسام اسم غیر ساده
۶۸	الف: مشتق
۶۹	ب: مرکب
۷۰	ج: مشتق مرکب
۷۲	۲۱- ضمیر و انواع آن و نقش آنها در اتصال به کلمات دیگر
۷۲	۱- ضمیر
۷۳	۲- ضمیر مشترک
۷۷	۲۲- بدل
۷۷	۲۳- صفت و انواع آن
۷۹	صفت فاعلی
۷۹	شیوه‌های ساخت صفت فاعلی
۸۰	صفت مفعولی
۸۱	۲۴- ترکیب وصفی و اضافه
۸۱	صفت چیست؟
۸۱	موصوف
۸۱	صفت صفت
۸۳	۲۵- انواع اضافه
۸۴	۲۶- روش تشخیص ترکیب اضافی از ترکیب وصفی
۸۶	۲۷- نحوه‌ی شمارش ترکیب‌های وصفی و (صفت‌های پیشین)
۸۹	۲۸- قید و انواع آن
۸۹	قید

- ۹۱..... ساختمان گروه‌های قیدی
- ۹۲..... الف: قیدهای نشانه دار
- ۹۳..... ب: قیدهای بی نشانه
- ۹۵..... ۲۹- متمم اسم، کلمات متشابه و جمله‌ی ساده و غیر ساده
- ۹۷..... جمله ساده و غیر ساده

بخش دوم: (شعر و عناصر زیبایی سخن)

- ۱۰۰..... ۱- شعر، مصراع، بیت، قافیه و ردیف
- ۱۰۳..... ۲- قالب‌های شعری
- ۱۰۳..... ۱- مثنوی
- ۱۰۴..... ۲- قطعه
- ۱۰۵..... ۳- غزل و قصیده
- ۱۰۶..... ۴- ترجیع بند
- ۱۰۸..... ۵- ترکیب بند
- ۱۰۹..... ۳- هجا و انواع آن و (ادامه‌ی قالب‌های شعری)
- ۱۱۲..... ۴- رباعی و دو بیتی
- ۱۱۳..... ۶- چهار پاره یا «دو بیتی پیوسته»
- ۱۱۴..... ۷- شعر نیمایی
- ۱۱۵..... ۵- آرایه‌های ادبی (تشبیه و انواع آن)
- ۱۱۵..... تشبیه و انواع آن
- ۱۱۹..... استعاره و انواع آن
- ۱۲۱..... ۶- مجاز و تشخیص (جان بخشیدن به اشیا)
- ۱۲۳..... ۷- مراعات نظیر، ایهام، تناسب
- ۱۲۶..... ۸- تلمیح، تضمین و (انواع آن)
- ۱۳۰..... ۹- پارادوکس (تناقض)
- ۱۳۱..... ۱۰- سجع و انواع آن، موازنه و ترصیع

۱۳۴.....	۱۱- جناس وانواع آن.....
۱۳۶.....	۱۲- تضاد، کنایه، حس آمیزی.....
۱۳۷.....	حس آمیزی.....
۱۳۷.....	۱۳- اغراق یا مبالغه، واج آرایی.....
۱۳۹.....	پرسش های چهارگزینه ای (زبانی).....
۱۶۶.....	پرسش های چهارگزینه ای «دانش های ادبی».....
۱۹۹.....	جواب پرسش های (زبانی).....
۲۱۳.....	جواب تست های بخش (ادبی).....
۲۲۹.....	کتابنامه.....

تألیف

اگرچه نزد شما تشنه‌ی سخن بودم کسی که حرف دلش را نگفت من بودم
دلم برای خودم تنگ می‌شود آری همیشه بی خبر از حال خویشتن بودم
هر کس برای اثبات بودن خویش بهانه‌ای دارد و جلوه‌ای از وجود خود را به
حسن تعلیلی می‌آراید و از آن آینه‌ای برای اثبات هستی خویش می‌سازد. تا برای
همیشه‌ی تاریخ، در حافظه‌ی دیگران حضور داشته باشد و تا هستی اش از محاق
و کم بودگی دور ماند و ردّ پایش را بتوان در زندگی دیگران رصد کرد. حال که
هر نوشته، سند اخلاقی و حجت بودن و سهم شدن در آفرینش است. نویسنده‌ی
این مجموعه هم بر آن شده تا با نگاهی تازه به ترسیم طرحی نو بپردازد. و در
این مسیر، چه گفتن را بسی مهمتر از چگونه گفتن دانسته و مشکی پر از زلال
ترتیب داده تا فراخور قلم و قدم خود، ذهن و ضمیر را در هم ریزد و پنجره‌ای
جدید به تفکر و تأمل دانش آموزان و دانشجویان بگشاید و با کوششی اینچنین
مجهولی را معلوم، و ابهامی را از ذهنها بزدايد و راهی تازه را فرارویشان بنماید به
همین منظور با مطالعه کتبی که تا کنون در این زمینه به رشته‌ی تحریر درآمده
متوجه شد که هر کدام از زاویه‌ای به حل ابهامات پرداخته‌اند و در نتیجه برای
رسیدن به هدف باید به شایستگی و بایستگی به رفع ابهام از تمام زوایا پرداخت.
پس ساختار و شاکله‌ی ترتیب یافته به گونه‌ای است که هم به زاویه‌ی زبان
شناسی و دستور و هم آرایه‌ها و گره‌های کور معنایی در قالب توضیح و تشریح

هر کدام و در نهایت ارائه تست‌های متعدد جهت تثبیت یادگیری در فرودگاه این کتاب پرداخته و حاصل اندیشه و ذهن و ضمیر خود را این گونه به منصه‌ی ظهور رسانده و چشم انتظار ذهن‌های پویا و خلاق و چشمان تیز بین و منتقد است تا هر گاه آن را بر ترازوی نقد و تحلیل سنجیدند او را از ارشاد و راهنمایی‌های خردمندانه و بصیرتمند خود بی‌گهانند، تا این مجموعه همواره ظرفی باشد تشنه‌ی کام مطرووف یافته و بافته‌های آنان، جهت کامیابی افزون‌تر در چاپ‌های بعدی، باشد که همواره در پیشگاه خالق اندیشه‌ها سربلند و پیروز باشند. خدایا هر چه رفت از سهو کاری بی‌امرز از کرم کامرزگساری

استاد علی فرج اللهی (کارشناس ارشد زبان و ادبیات فارسی و سرگروه

ادبیات فارسی استان لرستان)

مقدمه‌ی مؤلف

سالها دل طلب جام جم از ما می کرد
و آنچه خود داشت از بیگانه تمنا می کرد
یک شب تأمل ایام گذشته می کردم و بر عمر تلف کرده تأسف می خوردم. و
سنگ سراچه‌ی دل به الماس آب دیده می سافتم و این بیت‌ها مناسب حال خود
می گفتم.

هر دم از عمر می رود نفسی چون نگه می کنم نماند بسی
خجل آنکس که رفت و کار نساخت کوس رحلت زدند و بار نساخت
نیک و بد چون همی بیايد مُرد خنک آنکس که گوی نیکی بُرد
بعد از تأمل در این معنی مصلحت چنان دیدم که دست به قلم برده و پرده از
اندیشه‌های نهفته بکشم.

کنونت که امکان گفتار هست بگوای برادر به لطف و خوشی
که فردا چون پیک اجل در رسید به حکم ضرورت زیان در کشی

مجموعه‌ی حاضر حاوی مطالبی برای دانش آموزان دوره‌ی راهنمایی،
متوسطه و همچنین قابل استفاده برای دانش آموزان کنکوری می‌باشد. به این
علت که مشاهده می‌شود دانش آموزان دوره‌ی متوسطه در هر رشته‌ای با قواعد

کلی دستور زبان فارسی و دانش‌های ادبی آگاهی کافی ندارند پس توصیه می‌شود دانش‌آموزان دوره‌ی متوسطه برای یادگیری (دانش‌های زبانی و ادبی) به این کتاب مراجعه نمایند.

ما در این مجموعه سعی کرده ایم مطالب را به صورت ساده و ابتدایی ذکر کنیم و آن را برای معلمان کم تجربه و دانش‌آموزان (راهنمایی و متوسطه) بطور جد توصیه می‌کنیم.

در ضمن این مجموعه شاید دچار نواقصی باشد از آرایه‌ی پیشنهادات شما مبنی بر تکمیل آن کمال تشکر را داریم.

امید است روزی دانش‌آموزان با دانش‌های زبانی و ادبی زبان فارسی انس گرفته و از جان و دل برای یادگیری قواعد و ضروریات این زبان مادری تلاش کنند.

گوهری کز صدف کون مکان بیرونست
طلب از گمشدگان لب دریا می‌کرد

(سید رضا قاسمی - زمستان ۸۹)